

УДК 339.56.005

Сакир-Молочко Н.В.

*аспірант кафедри макроекономіки та державного управління
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття присвячена дослідженню динаміки основних показників зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області. Географічне положення Чернігівської області та розвинута транспортна мережа дають можливість проводити ефективну зовнішньоекономічну діяльність. Автор виділяє основні напрями зовнішньоекономічної діяльності області та пропонує ефективні інструменти, що допоможуть вдосконалити зовнішньоекономічну політику області.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, Чернігівська область.

Сакир-Молочко Н.В. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕРНИГОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Статья посвящена исследованию динамики основных показателей внешнеэкономической деятельности Черниговской области. Географическое положение Черниговской области и развитая транспортная инфраструктура предоставляют возможность проводить эффективную внешнеэкономическую деятельность. Автор выделяет основные направления внешнеэкономической деятельности и предлагает эффективные инструменты, которые помогут усовершенствовать внешнеэкономическую политику области.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, экспорт, импорт, Черниговская область.

Sakir-Molochko N.V. PROBLEMS AND PROSPECTS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF CHERNIHIV REGION

The article deals with the dynamics of the main indicators of foreign economic activity of Chernihiv region. The geographical position of Chernihiv region and developed transportation network make it possible to conduct an effective foreign trade. The author highlights the main directions of foreign economic activity of the region and offers effective tools that help to improve the foreign policy area.

Keywords: foreign economic activity, export, import, Chernihiv region.

Постановка проблеми. Чернігівська область має унікальне географічне положення, потужний природно-ресурсний та виробничий потенціал, що дає можливість проводити ефективну зовнішньоекономічну політику. Чернігівська область співпрацює з понад 80 країнами світу, до яких експортує та з яких імпортує низку товарів та послуг. Детальний аналіз показників зовнішньоекономічної діяльності області є надзвичайно важливим для визначення напрямів розширення такої діяльності та для розробки інструментів, що використовуватимуться при здійсненні зовнішньоекономічної політики області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області займаються переважно державні установи: Державна служба статистики України, Відділ зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності та міжрегіонального співробітництва управління з питань зовнішніх зносин та торгівлі Департаменту економічного розвитку Чернігівської облдержадміністрації, Головне управління статистики у Чернігівській області, Постійна комісія з питань міжрегіонального і транскордонного співробітництва. Також науковці М.П. Бутко, М.А. Брусенко, О.А. Русманенко, О.І. Черниченко займаються питаннями зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області.

Постановка завдання. Враховуючи те, що питаннями аналізу зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області займаються переважно державні установи, результатом такого аналізу є суто статистична звітність з відсутністю проведеного аналізу отриманих показників та зроблених на його основі висновків. Головною метою даної роботи є детальний аналіз динаміки показників зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області за останні роки та визначення основних інструментів зовнішньоекономічної політики, які дозволять підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз показників зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області за 2009-2012 роки дав змогу визначити наступні статистичні характеристики зовнішньоекономічної діяльності області.

У 2009 році обсяг експорту товарів склав 297206,7 тис. доларів США, обсяг експорту послуг – 5400,7 тис. доларів США.

Порівняно із 2008 роком експорт товарів зменшився на 30%, експорт послуг зменшився на 19%.

Партнерами підприємств та організацій області були 64 країни світу. До країн СНД експортовано товарів на 186891,8 тис. доларів США (на 33% менше, ніж в 2008 році), послуг – 1746,6 тис. доларів США (на 39% більше, ніж в 2008 році). До країн ЄС експортовано товарів на 53388,5 тис. доларів США (на 40% менше, ніж у 2008 році), послуг на 1507,4 тис. доларів США (на 13% менше, ніж у 2008 році).

Серед країн СНД основними торговими партнерами в експорті товарів були Російська Федерація, Білорусь, Молдова, Туркменістан та Азербайджан, в експорті послуг – Російська Федерація, Білорусь, Киргистан, Казахстан та Молдова. Серед країн-членів ЄС найвагоміші експортні поставки товарів здійснювались до Італії, Польщі, Литви, Франції та Німеччини, послуг – до Німеччини, Греції, Болгарії, Польщі та Італії. Серед інших країн найбільше експортувались товари до Грузії, Туреччини, Єгипту, Сирійської Арабської Республіки та Індії, послуги – до Канади, Ірану, США, Туреччини та Панами.

Серед найбільших країн-партнерів зріс експорт товарів до Туркменістану, Литви, Індії, Сирії та Єгипту, послуг до – Греції, Ірану, Киргистану, Казахстану та Туреччини; зменшився експорт товарів до Білорусі, Італії, Німеччини, Польщі, Азербайджану, послуг – до США, Італії, Молдови, Польщі та Панами.

У загальному обсязі експорту товарів найвагомішим є експорт паперу та картону, зернових культур,

деревини та виробів з деревини, молока та молочних продуктів, одягу. У загальному обсязі експорту послуг найвагомішими є послуги транспорту та зв'язку, послуги в операціях з нерухомістю, послуги в обробній промисловості, послуги готелів і ресторанів, послуги у сфері освіти.

У загальному обсязі експорту товарів у порівнянні із 2008 роком збільшилась частка ефірних олій, кави та чаю, приладів, натомість зменшилась частка текстильних волокон, виробів з чорних металів, шпательних волокон. У загальному обсязі експорту послуг збільшилась частка послуг обробної промисловості, послуг, пов'язаних з фінансовою діяльністю, натомість зменшилась частка послуг транспорту та зв'язку, послуг готелів і ресторанів.

У 2009 році обсяг імпорту товарів склав 326901,6 тис. доларів США, обсяг імпорту послуг – 15365,4 тис. доларів США.

Порівняно із 2008 роком імпорт товарів зменшився на 14%, імпорт послуг зменшився на 20%.

З країн СНД імпортовано товарів на 91288 тис. доларів США (на 16% більше, ніж в 2008 році), послуг – 1595,2 тис. доларів США (на 34% менше, ніж в 2008 році). З країн ЄС імпортовано товарів на 167522,3 тис. доларів США (на 27% менше, ніж у 2008 році), послуг на 11394,6 тис. доларів США (на 8% менше, ніж у 2008 році).

Найвагоміші імпорتنі поставки товарів серед країн СНД здійснювались з Російської Федерації, Білорусі, Узбекистану, Казахстану та Молдови, послуг – з Російської Федерації, Білорусі, Казахстану, Молдови та Азербайджану. Найвагоміші імпорتنі поставки товарів серед країн-членів ЄС здійснювались з Великої Британії, Італії, Нідерландів, Франції та Литви, послуг – з Великої Британії, Німеччини, Польщі, Болгарії та Австрії. Серед інших країн світу найбільші імпорتنі поставки товарів були з Бразилії, Індії, Китаю, Туреччини та Малаві, послуг – з США, Кіпру, Об'єднаних Арабських Еміратів та Туреччини.

Порівняно із 2008 роком збільшились надходження товарів з Малаві, Молдови, Білорусі, Узбекистану та Казахстану, послуг з Об'єднаних Арабських Еміратів, Азербайджану, Білорусі, Туреччини та Болгарії. Натомість зменшились надходження товарів з Франції, Китаю, Нідерландів, Італії та Литви, послуг з США, Казахстану, Молдови, Російської Федерації та Австрії.

У загальному обсязі імпорту товарів найвагомішим є папір та картон, пластмаси, котли, добрива, шпательні волокна. У загальному обсязі імпорту послуг найвагомішим є послуги в операціях з нерухомістю, послуги, пов'язані з державним управлінням, послуги в обробній промисловості, послуги готелів і ресторанів, послуги транспорту та зв'язку.

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилась частка алкогольних і безалкогольних напоїв, насіння, цукру і кондитерських виробів, натомість зменшилась частка зернових культур, органічних хімічних сполук, деревини і виробів з дерева. У загальному обсязі імпорту послуг збільшилась частка послуг в обробній промисловості, натомість зменшилась частка послуг, пов'язаних з фінансовою діяльністю, послуг транспорту та зв'язку.

Сальдо зовнішньої торгівлі у 2009 році склало 29694,9 тис. доларів США. Коефіцієнт покриття імпорту експортом – 90,9%.

У 2010 році обсяг експорту товарів склав 324754,2 тис. доларів США, обсяг експорту послуг – 6204,2 тис. доларів США.

Порівняно із 2009 роком експорт товарів збільшився на 9%, експорт послуг збільшився на 15%.

До країн СНД експортовано товарів на 200218,6 тис. доларів США (на 7% більше, ніж в 2009 році), послуг – 2224,3 тис. доларів США (на 27% більше, ніж в 2009 році). До країн ЄС експортовано товарів на 71519,7 тис. доларів США (на 34% більше, ніж у 2009 році), послуг на 2439,9 тис. доларів США (на 62% більше, ніж у 2009 році).

Серед країн СНД основними торговими партнерами в експорті товарів були Російська Федерація, Білорусь, Молдова, Туркменістан та Азербайджан, в експорті послуг – Білорусь, Російська Федерація, Казахстан, Узбекистан, Молдова. Серед країн-членів ЄС найвагоміші експортні поставки товарів здійснювались до Польщі, Литви, Франції, Італії, Німеччини, послуг – до Греції, Німеччини, Великої Британії, Чехії та Польщі. Серед інших країн найбільше експортувались товари до Туреччини, Грузії, Єгипту, Китаю та Сирійської Арабської Республіки, послуги – до Канади, США, Туреччини, Панами та Кіпру.

Серед найбільших країн-партнерів зріс експорт товарів до Азербайджану, Польщі Китаю, Туреччини та Литви, послуг до – Казахстану, Білорусі, Греції, Туреччини та США; зменшився експорт товарів до Італії, Грузії, Туркменістану, Сирійської Арабської Республіки та Єгипту, послуг – до Кіпру, Російської Федерації та Німеччини.

У загальному обсязі експорту товарів найвагомішим є експорт паперу та картону, зернових культур, деревини та виробів з деревини, молока та молочних продуктів, взуття. У загальному обсязі експорту послуг найвагомішими є послуги транспорту та зв'язку, послуги в операціях з нерухомістю, послуги готелів і ресторанів, послуги у сфері освіти, послуги пов'язані з будівництвом.

У загальному обсязі експорту товарів у порівнянні із 2009 роком збільшилась частка їстівних плодів, продуктів з чорних металів, жири та олії, іграшки, взуття; натомість зменшилась частка енергетичних матеріалів, текстильних матеріалів, залишків і відходів харчової промисловості, приладів та ниток. У загальному обсязі експорту послуг збільшилась частка послуг, готелів та ресторанів, послуг, пов'язаних з фінансовою діяльністю, послуг в операціях з нерухомістю, послуг у сфері освіти; натомість зменшилась частка послуг в обробній промисловості, послуг транспорту та зв'язку.

У 2010 році обсяг імпорту товарів склав 381164 тис. доларів США, обсяг імпорту послуг – 19905,3 тис. доларів США.

Порівняно із 2009 роком імпорт товарів збільшився на 17%, імпорт послуг збільшився на 30%.

З країн СНД імпортовано товарів на 141675 тис. доларів США (на 55% більше, ніж в 2009 році), послуг – 5265,2 тис. доларів США (на 230% більше, ніж в 2009 році). З країн ЄС імпортовано товарів на 149142,3 тис. доларів США (на 11% менше, ніж у 2009 році), послуг на 9935,9 тис. доларів США (на 13% менше, ніж у 2009 році).

Найвагоміші імпорتنі поставки товарів серед країн СНД здійснювались з Російської Федерації, Білорусі, Узбекистану, Казахстану та Молдови, послуг – з Російської Федерації, Білорусі, Казахстану, Молдови та Азербайджану. Найвагоміші імпорتنі поставки товарів серед країн-членів ЄС здійснювались з Італії, Литви, Великої Британії, Нідерландів та Бельгії, послуг – з Великої Британії, Німеччини, Польщі, Болгарії та Австрії. Серед інших країн світу найбільші імпорتنі поставки товарів були з Бразилії, Індії,

Китаю, Японії та Туреччини, послуг – з США, Кіпру, Об'єднаних Арабських Еміратів та Туреччини.

Порівняно із 2009 роком збільшились надходження товарів з Японії, Білорусі, Литви, Італії та Індії, послуг з Російської Федерації, США, Туреччини, Узбекистану та Білорусі. Натомість зменшились надходження товарів з Казахстану, Узбекистану, Великої Британії, та Бразилії, послуг з Об'єднаних Арабських Еміратів, Австрії, Кіпру, Польщі та Болгарії.

У загальному обсязі імпорту товарів найвагомішим є папір та картон, добрива, пластмаси, гума та котли. У загальному обсязі імпорту послуг найвагомішим є послуги в операціях з нерухомістю, послуги, пов'язані з державним управлінням, послуги в обробній промисловості, послуги готелів і ресторанів, послуги транспорту та зв'язку.

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилась частка овочів, гуми та чорних металів, натомість зменшилась частка алкогольних і безалкогольних напоїв, м'яса, одягу та скла. У загальному обсязі імпорту послуг збільшилась частка послуг транспорту та зв'язку, послуг в операціях з нерухомістю, послуг готелів та ресторанів, натомість зменшилась частка послуг, пов'язаних з фінансовою діяльністю, послуг в обробній промисловості, послуг у сфері освіти.

Сальдо зовнішньої торгівлі у 2010 році склало -56409,8 тис. доларів США. Коефіцієнт покриття імпорту експортом – 85,2%.

У 2011 році обсяг експорту товарів склав 418665 тис. доларів США, обсяг експорту послуг – 7114,7 тис. доларів США.

Порівняно із 2009 роком експорт товарів збільшився на 29%, експорт послуг збільшився на 14%.

До країн СНД експортовано товарів на 234200,3 тис. доларів США (на 17% більше, ніж в 2010 році), послуг – 1997,6 тис. доларів США (на 11% менше, ніж в 2010 році). До країн ЄС експортовано товарів на 85074,5 тис. доларів США (на 19% більше, ніж у 2010 році), послуг на 2125,2 тис. доларів США (на 13% менше, ніж у 2010 році).

Серед країн СНД основними торговими партнерами в експорті товарів були Російська Федерація, Білорусь, Казахстан, Туркменістан та Азербайджан, в експорті послуг – Білорусь, Російська Федерація, Узбекистан, Молдова, Туркменістан. Серед країн-членів ЄС найвагоміші експортні поставки товарів здійснювались до Польщі, Франції, Литви, Іспанії та Італії, послуг – до Німеччини, Греції, Словаччини, Литви та Франції. Серед інших країн найбільше експортувались товари до Туреччини, Єгипту, Грузії, Ірану та Китаю, послуги – до Канади, Туреччини, Сейшельських Островів, США та Кіпру.

Серед найбільших країн-партнерів зріс експорт товарів до Ірану, Єгипту, Іспанії, Грузії, Китаю, послуг до – Словаччини, Туреччини, Литви, Кіпру та Сейшельських Островів; зменшився експорт товарів до Литви, послуг – до Казахстану, Молдови, США, Франції та Греції.

У загальному обсязі експорту товарів найвагомішим є експорт паперу та картону, зернових культур, деревини та виробів з деревини, молока та молочних продуктів, одягу. У загальному обсязі експорту послуг найвагомішими є послуги транспорту та зв'язку, послуги в операціях з нерухомістю, послуги пов'язані з будівництвом, послуги готелів і ресторанів, послуги у сфері освіти.

У загальному обсязі експорту товарів у порівнянні із 2010 роком збільшилась частка зернових культур, ниток, залишків і відходів харчової промисловості, засобів наземного транспорту та котлів; натомість

зменшилась частка харчових продуктів, енергетичних матеріалів, текстильних матеріалів, інструментів та ефірних олій. У загальному обсязі експорту послуг збільшилась частка послуг в обробній промисловості, послуг транспорту та зв'язку; натомість зменшилась частка послуг готелів та ресторанів, послуг пов'язаних з фінансовою діяльністю, послуг в операціях з нерухомістю, послуг у сфері освіти.

У 2011 році обсяг імпорту товарів склав 562489,3 тис. доларів США, обсяг імпорту послуг – 40525 тис. доларів США.

Порівняно із 2010 роком імпорт товарів збільшився на 48%, імпорт послуг збільшився на 104%.

З країн СНД імпортовано товарів на 258800,2 тис. доларів США (на 83% більше, ніж в 2010 році), послуг – 2526,1 тис. доларів США (на 52% менше, ніж в 2010 році). З країн ЄС імпортовано товарів на 196960,4 тис. доларів США (на 32% більше, ніж у 2010 році), послуг на 35339,4 тис. доларів США (на 256% більше, ніж у 2010 році).

Найвагоміші імпортні поставки товарів серед країн СНД здійснювались з Російської федерації, Білорусі, Узбекистану, Казахстану та Молдови, послуг – з Російської Федерації, Білорусі, Казахстану, Молдови та Азербайджану. Найвагоміші імпортні поставки товарів серед країн-членів ЄС здійснювались з Італії, Литви, Польщі, Бельгії та Великої Британії, послуг – з Великої Британії, Німеччини, Польщі, Болгарії та Австрії. Серед інших країн світу найбільші імпортні поставки товарів були з Бразилії, Індії, Китаю, Туреччини та США, послуг – з США, Кіпру, Об'єднаних Арабських Еміратів та Туреччини.

Порівняно із 2010 роком збільшились надходження товарів з Білорусі, Польщі, Росії, Туреччини та США, послуг з Об'єднаних Арабських Еміратів, Білорусі, Казахстану, Великої Британії та Польщі. Натомість зменшились надходження товарів з Казахстану та Узбекистану, послуг з Кіпру, Туреччини, США, Болгарії та Австрії.

У загальному обсязі імпорту товарів найвагомішим є папір та картон, добрива, засоби наземного транспорту, гума та пластмаси. У загальному обсязі імпорту послуг найвагомішим є послуги в операціях з нерухомістю, послуги, пов'язані з державним управлінням, послуги в обробній промисловості, послуги готелів і ресторанів, послуги транспорту та зв'язку.

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилась частка алкогольних та безалкогольних напоїв, мінеральних палив, хімічної продукції та виробів зі шкіри, натомість зменшилась частка одягу, чорних металів, м'яса, риби та молока. У загальному обсязі імпорту послуг збільшилась частка послуг в обробній промисловості, послуг, пов'язаних з фінансовою діяльністю, послуг в операціях з нерухомістю; натомість зменшилась частка послуг у сфері освіти.

Сальдо зовнішньої торгівлі у 2011 році склало -143824 тис. доларів США. Коефіцієнт покриття імпорту експортом – 74,4%.

У 2012 році обсяг експорту товарів склав 542355,4 тис. доларів США, обсяг експорту послуг – 7943,1 тис. доларів США.

Порівняно із 2011 роком експорт товарів збільшився на 30%, експорт послуг збільшився на 12%.

До країн СНД експортовано товарів на 271039,1 тис. доларів США (на 16% більше, ніж в 2011 році), послуг – 2849 тис. доларів США (на 43% більше, ніж в 2011 році). До країн ЄС експортовано товарів на 148524,7 тис. доларів США (на 75% більше, ніж у 2011 році), послуг на 1895,4 тис. доларів США (на 11% менше, ніж у 2011 році).

Серед країн СНД основними торговими партнерами в експорті товарів були Російська Федерація, Білорусь, Молдова, Туркменістан та Азербайджан, в експорті послуг – Білорусь, Російська Федерація, Казахстан, Узбекистан та Молдова. Серед країн-членів ЄС найвагоміші експортні поставки товарів здійснювались до Іспанії, Італії, Польщі, Бельгії та Франції, послуг – до Німеччини, Словаччини, Великої Британії, Фінляндії та Чехії. Серед інших країн найбільше експортувались товари до Туреччини, Грузії, Єгипту, Китаю та Ірану, послуги – до Канади, Сейшельські Острови, США, Туреччини та Кіпру.

Серед найбільших країн-партнерів зріс експорт товарів до Бельгії, Іспанії, Італії, Туркменістану та Китаю, послуг до – Казахстану, Великої Британії, Чехії, Фінляндії та Словаччини; зменшився експорт товарів до Азербайджану, Ірану, Туреччини та Єгипту, послуг – до Туреччини та Узбекистану.

У загальному обсязі експорту товарів найвагомішим є експорт паперу та картону, зернових культур, деревини та виробів з деревини, молока та молочних продуктів, насіння. У загальному обсязі експорту послуг найвагомішими є послуги транспорту та зв'язку, послуги в операціях з нерухомістю, послуги в обробній промисловості, послуги готелів і ресторанів, послуги у сфері освіти.

У загальному обсязі експорту товарів у порівнянні із 2011 роком збільшилась частка продукції борошномельно-круп'яної промисловості, насіння, продуктів переробки овочів, залишків і відходів харчової промисловості, електричних машин; натомість зменшилась частка вовни, кави, чаю, приладів, продукції борошномельно-круп'яної промисловості та взуття. У загальному обсязі експорту послуг збільшилась частка послуг в обробній промисловості, послуг готелів і ресторанів, послуг транспорту та зв'язку, послуг в операціях з нерухомістю; натомість зменшилась частка послуг пов'язаних з будівництвом, послуг пов'язаних з фінансовою діяльністю, послуг у сфері освіти.

У 2012 році обсяг імпорту товарів склав 544794,3 тис. доларів США, обсяг імпорту послуг – 26782,4 тис. доларів США.

Порівняно із 2011 роком імпорт товарів зменшився на 3%, імпорт послуг зменшився на 34%.

З країн СНД імпортовано товарів на 224643,4 тис. доларів США (на 13% менше, ніж в 2011 році), послуг – 3725,4 тис. доларів США (на 47% більше, ніж в 2011 році). З країн ЄС імпортовано товарів на 192716,6 тис. доларів США (на 2% менше, ніж у 2011 році), послуг на 22166,8 тис. доларів США (на 37% менше, ніж у 2011 році).

Найвагоміші імпортні поставки товарів серед країн СНД здійснювались з Російської федерації, Білорусі, Узбекистану, Казахстану та Молдови, послуг – з Російської Федерації, Білорусі, Казахстану, Молдови та Азербайджану. Найвагоміші імпортні поставки товарів серед країн-членів ЄС здійснювались з Польщі, Італії, Бельгії, Великої Британії та Нідерландів, послуг – з Великої Британії, Німеччини, Польщі, Болгарії та Австрії. Серед інших країн світу найбільші імпортні поставки товарів були з Бразилії, Індії, Китаю, США та Японії, послуг – з США, Кіпру, Об'єднаних Арабських Еміратів та Туреччини.

Порівняно із 2011 роком збільшились надходження товарів з Польщі, Узбекистану, Китаю, Бельгії та Індії, послуг з Об'єднаних Арабських Еміратів, Туреччини, Узбекистану, Кіпру та Польщі. Натомість зменшились надходження товарів з Білорусі,

Казахстану, Російської Федерації та Італії, послуг з Австрії, Великої Британії, Німеччини, та США.

У загальному обсязі імпорту товарів найвагомішим є папір та картон, гума, засоби наземного транспорту, пластмаси та котли. У загальному обсязі імпорту послуг найвагомішим є послуги в операціях з нерухомістю, послуги, пов'язані з державним управлінням, послуги в обробній промисловості, послуги готелів і ресторанів, послуги транспорту та зв'язку.

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилась харчових продуктів, продуктів неорганічної хімії, виробів з каменю та меблів, натомість зменшилась частка зернових культур, органічних хімічних сполук, деревини і виробів з дерева. У загальному обсязі імпорту послуг збільшилась частка послуг готелів і ресторанів, послуг у сфері освіти, послуг, пов'язаних з державним управлінням, натомість зменшилась частка послуг в обробній промисловості, послуг в операціях з нерухомістю.

Сальдо зовнішньої торгівлі у 2012 році склало -2438,9 тис. доларів США. Коефіцієнт покриття імпорту експортом – 99,6%.

Проаналізувавши наведені показники зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області у 2009-2012 роках, можемо констатувати наступне.

Починаючи з 2009 року обсяги експорту товарів та послуг постійно збільшувались. Слід зауважити, що обсяги експортованих до країн СНД товарів та послуг зростали, тоді як обсяг експортованих до країн ЄС товарів зростав, а послуг – зменшувався. Стабільними партнерами Чернігівської області у питаннях експорту товарів та послуг серед країн СНД є Російська Федерація, Білорусь та Молдова, серед країн ЄС – Італія, Польща та Франція (експорт товарів), Німеччина (експорт послуг), серед інших країн – Туреччина, Грузія та Єгипет (експорт товарів), Канада, США та Туреччина (експорт послуг). У структурі експорту товарів переважали папір та картон, зернові культури, деревина та вироби з деревини, молоко та молочні продукти; у структурі експорту послуг – послуги транспорту та зв'язку, послуги в операціях з нерухомістю, послуги готелів і ресторанів.

Починаючи з 2009 року, обсяги імпорту товарів та послуг не мали сталої тенденції до збільшення або до зменшення. Слід зауважити, що обсяги імпортованих з країн СНД та з країн ЄС товарів та послуг також не мали сталої тенденції до збільшення або до зменшення. Стабільними партнерами Чернігівської області у питаннях імпорту товарів та послуг серед країн СНД є Російська Федерація, Білорусь, Казахстан та Молдова, серед країн ЄС – Велика Британія та Італія (імпорт товарів), Велика Британія, Польща, Німеччина, Болгарія та Австрія (імпорт послуг), серед інших країн – Бразилія, Індія та Китай (імпорт товарів), США, Кіпр, Об'єднані Арабські Емірати та Туреччина (імпорт послуг). У структурі імпорту товарів переважали папір та картон, пластмаси; у структурі імпорту послуг – послуги в операціях з нерухомістю, послуги, пов'язані з державним управлінням, послуги в обробній промисловості, послуги готелів і ресторанів, послуги транспорту та зв'язку.

Коефіцієнт покриття імпорту експортом починаючи з 2009 року знижувався, але вже в 2012 році підвищився і досяг максимальної позначки за період, що аналізується (99,6%)

Висновки з проведеного дослідження. Отже, виходячи з вищезазначеного, можемо зробити висновок, що Чернігівська область має широкий спектр зовнішньоекономічних відносин з багатьма країнами світу, в тому числі з країнами СНД та з країнами

ЄС. Ряд країн є постійними партнерами області, що дає можливість не лише надалі підтримувати з ними налагоджені економічні відносини, але й поглиблювати та розширювати їх. З такими країнами СНД як Російська Федерація, Білорусь та Молдова Чернігівська область стабільно співпрацює, здійснюючи як експортні, так і імпорتنі операції, тому ці держави є ключовими партнерами Чернігівської області в питаннях зовнішньоекономічної діяльності. Зважаючи на євроінтеграційний національний курс, вкрай важливо приділяти найбільшу увагу економічному співробітництву області з країнами-членами ЄС, а саме з постійними партнерами – Італією, Польщею та Францією та з перспективними партнерами – Великою Британією, Болгарією, Австрією та Німеччиною. Серед інших країн світу важливими партнерами є країни, з якими добре налагоджені експортні та імпорتنі операції – США, Туреччина та Індія, а також країни, з якими зовнішня торгівля може бути поглиблена – Об'єднані Арабські Емірати, Китай, Грузія та Єгипет.

Зважаючи на те, що підприємства Чернігівської області, з однієї сторони, експортують продукцію паперово-картонної галузі промисловості, а, з іншої сторони, імпортують продукцію цієї ж галузі, вважа-

ємо доцільним переглянути перелік імпорتنих позицій по цій галузі та розглянути можливість виробляти їх самостійно (адже Чернігівська область має всі необхідні для цього ресурси).

Перспективами зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області є поглиблення співпраці з країнами-партнерами; розширення географії ринків збуту товарів та послуг; розширення асортименту товарів та послуг, що експортуються; підвищення міжнародного іміджу області та її інвестиційної привабливості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна служба статистики України. Статистичний збірник «Регіони України» (2 частини). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Вічевич А.М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності. – Львів : Афіна, 2004. – 140 с.
3. Економічний портал Чернігівської області. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/>.
4. Закон України від 16 квітня 1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
5. Закон України від 29 червня 2004 р. «Про міжнародні договори України» // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.

УДК 338.24:330.12

Світлоока В.Ф.

*аспірант кафедри економічної теорії, прикладної та національної економіки
Класичного приватного університету*

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ ЗАХИЩЕНІСТЬ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ВДОСКОНАЛЕНЬ ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття присвячена проблемі оцінювання економічного ефекту від функціонування соціально-економічних інститутів, зокрема – інституту економічної експертизи. При визначенні економічного ефекту від функціонування інституту економічної експертизи враховано дві складові: економічний ефект, якщо інститут не сформовано; економічний ефект, якщо інститут сформовано. Запропоновано за допомогою когнітивної моделі визначати вплив на економічну захищеність країни від впровадження вдосконалень інституту економічної експертизи.

Ключові слова: альтернатива, втрати, економічна захищеність, ефект, загроза, інститут економічної експертизи.

Светлоокая В.Ф. ОЦЕНИВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ЭФФЕКТА И ВЛИЯНИЯ НА ЭКОНОМИЧЕСКУЮ ЗАЩИЩЕННОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЙ ИНСТИТУТА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ

Статья посвящена проблеме оценивания экономического эффекта от функционирования социально-экономических институтов, в частности – института экономической экспертизы. При определении экономического эффекта от функционирования института экономической экспертизы учтено две составляющие: экономический эффект, если институт не сформирован; экономический эффект, если институт сформирован. Предложено с помощью когнитивной модели определять влияние на экономическую защищенность страны от внедрения совершенствований института экономической экспертизы.

Ключевые слова: альтернатива, потери, экономическая защищенность, эффект, угроза, институт экономической экспертизы.

Svitlooka V.F. ASSESSMENT OF ECONOMIC EFFECT AND IMPACT OF IMPROVEMENTS IMPLEMENTATION OF THE INSTITUTE OF ECONOMIC EXPERT ANALYSIS ON ECONOMIC SECURITY

This article studies the problem of economic effect assessment of socioeconomic institutes operation, and the institute of economic expert analysis in particular. Defining the economic effect of the institute of economic expert analysis operation two constituents are taking into consideration: economic effect if the institute is not formed, and economic effect if the institute is formed. By using the cognitive model, it is offered to define the impact of the improvements implementation of the institute of economic expert analysis on the country's economic security.

Keywords: alternative, losses, economic security, effect, threat, institute of economic expert analysis.

Постановка проблеми. Економічна безпека країни є однією з важливіших складових національної безпеки. Складовими економічної безпеки є: макроекономічна, фінансова, зовнішньоекономічна, інвестиційна, науково-технологічна, енергетична, виробнича, демографічна, соціальна, продовольча безпека

[1]. Від ефективності дій державних органів влади значною мірою залежать такі аспекти економічної безпеки, як: рівень та якість життя, рівень злочинності, економічний потенціал тощо. Без ефективного, узгодженого функціонування соціально-економічних інститутів (СЕІ) неможливий ні економічний, ні со-